

Les monedes de Tarragona¹ (Addenda setena)

JAUME BENAGES

Noves aportacions al monetari tarragoní, dintre dels períodes romà republicà o ibèric, romà imperial i contemporani.

Abans d'endinsar-nos en l'article, volem manifestar que d'ara endavant no relacionarem les noves peces del període visigot, dintre d'aquestes addendes, ja que en el passat exercici vàrem publicar una monografia sobre el tema² i anirem creant unes noves addendes seguint aquesta darrera publicació.

Dit això, del període romà republicà tenim un semis amb un grafit d'època, un trient variant d'encuny i cinc monedes contramarcades.

El nombre de peces noves més extens es correspon a l'època romana imperial. A un semis d'August, variant d'encuny, el segueixen un as de Tiberi amb una variant a la posició de la llegenda, un interessant i rar exemplar de les guerres civils, variant d'encuny del ja publicat, i dos auris de Galba: el primer inèdit per a nosaltres, i del segon n'aportem el document gràfic. De l'emperador Vitel·li tenim un auri, que presenta una variant de llegenda respecte al ja publicat, i l'altra peça és un as, del qual també aportem el document gràfic.

Per cloure aquesta addenda, trobem, dintre del període contemporani, una peça de 5 pessetes del 1809 amb una curiosa doble encunyació a l'anvers, i dues monedes de 2 rals, del mateix any, amb ressegellaments per circular en d'altres indrets. I per finalitzar, una curiosa moneda de llautó de 5 pessetes amb l'any 1808.

1. Jaume BENAGES. *Les monedes de Tarragona*, Tarragona, 1994.

2. Jaume BENAGES. *Corpus de les monedes visigodes de Tarragona*. Tarragona, 2007.

PERÍODE ROMÀ REPUBLICÀ AMB LLEGENDA IBÈRICA

- Núm. 24.1.A. Semis,³ del símbol caduceu, que presenta davant de la cara de l'anvers un grafit d'època, que es podria interpretar com els signes ibèrics I i Ba Ba.
- Núm. 40.1. Trient,⁴ del símbol ferro de llança, on es pot veure a l'anvers el cap d'un estil diferent del ja publicat i, per tant, una nova variant d'encuny.

Contramarkes

Punxó circular

- Núm. 26. Quadrant,⁵ del símbol caduceu, amb contramarca de punxó circular, variant d'encuny del ja publicat amb el núm. 5, i amb una contramarca molt més gran.
- Núm. 34.1. As,⁶ del símbol maça, amb contramarca de punxó circular.
- Núm. 93.1. As,⁷ del signe ibèric A, amb contramarca de punxó circular al revers i que travessa la moneda.

S·C puntejades

- Núm. 33.2 Semis,⁸ del símbol timó (I), amb contramarca S i C puntejades.
- Núm. 65.2 As,⁹ del símbol proa de nau, amb contramarca S i C puntejades.

3. Arxiu de l'autor.

4. Arxiu de l'autor.

5. Arxiu de l'autor.

6. Arxiu de l'autor.

7. Arxiu de l'autor.

8. Arxiu de l'autor.

9. Arxiu de l'autor.

24.1.A

40.1

26

34.1

93.1

33.2

65.2

7.1

12.A.1

24.1

PERÍODE ROMÀ

August (27 aC-14 dC)

Núm. 7. 1. Semis,¹⁰ de la sèrie de brau a l'anvers i el revers de Gai i Luci dempeus, amb la variant d'un punt entre Gai i Luci (segurament per centrar la moneda en el moment de la gravació) i l'acabament GEMINI de la llegenda.

Tiberi (14-37 dC)

Núm. 12.A.1. As,¹¹ de la sèrie de Tiberi amb el revers d'August radiat, i encunyat després del 15 dC, amb la variant d'encuny per la llegenda discontinua de l'anvers.

Guerres civils (68-69 dC)

Núm. 24.1 Denari,¹² extraordinàriament rar, amb el símbol de la llibertat, que recorda «*Idus Martiis*» i que està inspirat en el que encunyà Brut fent referència a l'assassinat de Juli Cèsar.

Galba (68-69 dC)

S/N. Auri,¹³ de la sèrie DIVA AVGVSTA, fins ara desconegut per nosaltres.

Núm. 37. Auri,¹⁴ que ja publicàrem en el nostre corpus amb el mateix número d'ordre i del qual ens mancava el testimoni gràfic que avui recollim.

10. Arxiu de l'autor.

11. Arxiu de l'autor.

12. Subhasta Jesús Vico, SA, Madrid, 7-6-2007, lot núm. 146.

13. Subhasta UBS, AG, 5/7-9-2007, lot núm. 367.

14. Subhasta Aureo, SA, Barcelona, 15-3-2007, lot núm. 1042.

s/n

37

27.1

47

5.3

13.1

13.2

s/n

Vitel·li (69 dC)

- Núm. 27.1. Auri,¹⁵ del revers LIBERIS IMP GERMANICI, variant del que vàrem publicar amb el núm. 24, en el qual la llegenda de l'anvers acabava amb GERMANICVS, mentre que el que aquí presentem acaba amb GERMAN.
- Núm. 47. As,¹⁶ que ja publicàrem en el nostre corpus amb el mateix número d'ordre i del qual ens mancava el testimoni gràfic que avui recollim.

PERÍODE CONTEMPORANI**Ferran VII (1808-1833)**

- Núm. 5.3. 5 pessetes 1809,¹⁷ que presenta una doble encunyació del punxó horitzontal de l'anvers, on es veu molt clarament dessota de FER.
- Núm. 13.1. 2 rals 1811,¹⁸ amb una contramarca de P. M. sota corona a l'anvers i feta per a circular a Moçambic (De Mey 932).
- Núm. 13.2. 2 rals 1811,¹⁹ amb una contramarca de Vique a l'anvers i feta per a circular a Cuba (De Mey 481).
- S/N. 5 pessetes 1808,²⁰ moneda de llautó, en principi falsa d'època amb reserves, i diem això per dues raons: la primera és que normalment, quan es falsifica una peça, a més de les diverses anomalies que presenta –metall, encuny, pes, diàmetre, orla, cordó del cantó, etc.–, sempre s'hi troba el numeral de l'any correcte, és a dir, el 1809, o bé imaginàries posteriors, com en tenim per exemple una de l'any 1819 (núm. 8.2, p. 250-251), però mai un any anterior. En segon lloc, podem observar que si hi canviéssim la part superior de 5 Ps. Per 30.S a l'anvers i l'escut del revers, ben bé podria ser una imitació dels 30 sous de Palma de Mallorca. Tanmateix hem de dir

15. Subhasta Munzen und Medaillen núm. 249, 7/10-2-2007, lot 1831.

16. Subhasta Aureo, SA, Barcelona, 7-2-2007, lot núm. 55.

17. Arxiu de l'autor.

18. Arxiu de l'autor.

19. Arxiu de l'autor.

20. Arxiu de l'autor.

que el punxó de l'escut del revers té tot l'aspecte d'èsser d'un encuny original i que tant el pes com el diàmetre i la posició dels encunys estan dintre dels paràmetres de les emissions de plata.

Si tenim en compte que amb tota seguretat el model que va servir als tarragonins de l'època per encunyar els duros de punxons del 1809 va ésser el de Palma de Mallorca de 1808, donada la seva similitud, i que la Junta Superior de Catalunya va comunicar a la Corregimental en data 20 de juny de 1808, que engegessin un pla de recollida de plata i màquines d'encunyar monedes, per què, doncs, la peça que presentem no podria tractar-se d'una prova i no d'una falsificació, tota vegada que els primers 2.500 duros varen sortir de la fàbrica de la moneda el 23 de febrer de 1809?

CATÀLEG

Període romà republicà amb llegenda ibèrica

24.1.A. Semis. AE.

a/ Cap d'home a d. amb mantell al coll; al darrere caduceu. Probable grafit amb les lletres ibèriques I i Ba Ba.

r/ Cavall piafant a d. amb les regnes soltes. Entre les potes davanteres un glòbul; al dessorre llegenda sobre línia.

Pes: 6,98 g. Ø 20,2 mm. Posició d'encunys 6.

40.1. Trient. AE.

a/ Cap d'home a d. amb mantell al coll; al darrere ferro de llança. Gràfila de punts.

r/ Cavall a d. pasturant en un matoll; al dessorre, quatre glòbuls; sota la línia de l'exerg, llegenda . Gràfila lineal.

Pes: 4,16 g. Ø 17,6 mm. Posició d'encunys 12.

Contramarques

Punxó circular

26. Quadrant. AE.

a/ Cap d'home a d. amb mantell al coll, al darrere caduceu. Contramarca punxó circular.

r/ Mig pegàs a d.; al dessorre tres glòbuls; al dessorre llegenda .

Pes: 3,23 g. Ø 17,0 mm. Posició d'encunys 3.

34.1. As. AE.

a/ Cap d'home a d.; mantell al coll amb fibula; al darrere maça. Gràfila de punts.

Contramarca punxó circular.

r/ Genet a d. amb palma a la mà; al dessota llegenda $\text{☞}\text{☛}$ sobre línia.

Pes: 14,05 g. Ø 26,5 mm. Posició d'encunys 7.

93.1. As. AE.

a/ Cap d'home a d. amb mantell al coll; al darrere signe ibèric A. Gràfila de punts.

r/ Genet a d. amb palma a la mà; al dessota, llegenda $\text{☞}\text{☛}$. Gràfila lineal. Contramarca de punxó circular que travessa la moneda.

Pes: 8,51 g. Ø 23,2 mm. Posició d'encunys 12.

S·C puntejades

33.2. Semis. AE.

a/ Cap d'home a d.; mantell al coll amb fibula; al darrere timó. Ressegellament S i

C puntejades.

r/ Cavall piafant a d. amb les regnes soltes. Al dessota, llegenda $\text{☞}\text{☛}$ sobre línia.

Pes: 3,97 g. Ø 18,0 mm. Posició d'encunys 4.

65.2. As. AE.

a/ Cap d'home a d.; mantell al coll amb fibula; al darrere proa de nau. Contramarca S i C puntejades.

r/ Genet a d. amb palma a la mà; al dessota, llegenda $\text{☞}\text{☛}$ sobre línia.

Pes: 9,80 g. Ø 26,1 mm. Posició d'encunys 10.

PERÍODE ROMÀ**August (27 aC-14 dC)**

7.1. Semis. AE.

a/ → C·V·T / → TARR. Brau aturat a d. sobre línia.

r/ ^ CAESARES → GEMINI. Gai i Luci dempeus amb toga, separats per un punt.

Pes: 4,08 g. Ø 20,0 mm. Posició d'encunys 3.

Tiberi (14-37 dC)

12.A.1. As. AE

a/) TI·CAESAR·DIVI·AV (G·F·AVGVSTVS. Cap de Tiberi llorejat a d. Gràfila de punts.

r/ (DIVVS·AVGVSTVS·PATER·C·V·T·TAR. Cap radiat d'August a d. Gràfila de punts.

Pes: 7,85 g. Ø 24,7 mm. Posició d'encunys 3.

Guerres civils (68-69 dC)

24.1. Denari. Ar.

a/ (LIBERTAS. Bust de la Llibertat a d. amb mantell al coll i el cabell recollit en forma de diadema i castanya. Gràfila de punts.

r/ → P-R / → RESTITVTA. Pili entre dues dagues verticals. Gràfila de punts.

Ø 18,1 mm.

Galba (68-69 dC)

S/N Auri. AV.

a/ (GALBA) IMP. Cap de Galba a esq.; globus al final del bust. Gràfila de punts.

r/ (DIVA) AVGVSTA. Lívia amb túnica dempeus a esq.; a la mà d. porta pàtera i a l'esq. un ceptre llarg. Gràfila de punts.

Pes: 7,67 g. Ø 19,0 mm.

37. Auri. AV.

a/ (GALBA) IMPERATOR. Cap de Galba llorejat a d.; globus al final del bust. Gràfila de punts.

r/ (LIBERTAS) RESTITVTA. La Llibertat, dempeus i mirant a esq.; a la mà d. porta pili ↔ i a l'esq. ceptre. Gràfila de punts.

Pes: 7,68 g. Ø 18,0 mm. Posició d'encunys 6.

Vitel·li (69 dC)

27.1 Auri. AV.

a/ (A VITELLIVS) IMP GERMAN. Cap de Vitel·li llorejat a esq.; globus al final del bust. Gràfila de punts.

r/ (LIBERIS ^ IMP) GERMANICI. Bustos afrontats dels fills de Vitel·li. Gràfila de punts.

Pes: 7,52 g. Ø 18,0 mm.

47. As. AE.

a/ (A VITELLIVS) IMP GERMAN. Cap de Vitel·li llorejat a esq.; globus al final de bust.

r/ (CONSENSVS) HISPANIARVM → S-C. Hispània vestrida, dempeus a esq.; portant escut rodó i dues javelines. Gràfila de punts.

Pes: 7,67 g. Ø 26 mm. Posició d'encunys 6.

PERÍODE CONTEMPORANI

Ferran VII (1808-1833)

5.3. 5 pessetes. AR.

a/ ^ 5.Ps / → FER· VII· / ~ 1809. Gràfila d'orla de fulles; llegendes dintre de cartel·la. Doble encunyació del punxó horitzontal.

r/ Dintre de gràfila d'orla de fulles, escut de Catalunya de cinc barres, coronat i pla per la seva part superior. Al dessota punt central amb dues branques creuades de tres fulles cadascuna.

Pes: 26,37 g. Ø 40,0 mm. Posició d'encunys 12.

13.1. 2 rals. AR.

a/ (FERDIN·) VII·DEI·G· ~ 1811·. Bust de Ferran VII amb mantell a la d. Ressegellament P.M sota corona.

r/ (HISPANIARUM·REX·. Armes reials coronades entre R/C i 2/ S.F.

Pes: 5,05 g. Ø 26,5 mm. Posició d'encunys 12.

13.2. 2 rals. AR.

a/ (FERDIN·) ·VII·DEI·G· ~ 1811·. Bust de Ferran VII amb mantell a la d. Ressegellament de Vique.

r/ (HISPANIARUM·REX·. Armes reials coronades entre R/C i 2/ S.F.

Pes: 5,64 g. Ø 26,0 mm. Posició d'encunys 12.

S/N 5 pessetes. Llautó.

a/ ^ 5. P. FER· → VII ~ 1808. Gràfila estriada; llegendes dintre de cartel·la.

r/ Dintre de gràfila estriada, escut de Catalunya de cinc barres, coronat i amb dues branques de fulles creuades al dessota.

Pes: 26,23 g. Ø 39,9 mm. Posició d'encunys 12.